

**Dissabte,
al 'Llegim'**
Ignasi Aragay
publica demà al
suplement de llibres
de l'ARA un article
sobre J.V. Foix

Cultura

LITERATURA

Redescobrir el J.V. Foix lector i amant de l'art

'Noms propis' aplega articles i pròlegs sobre una trentena de creadors

JORDI NOPCA
BARCELONA

Cada Nadal – i des de fa gairebé dues dècades – la Fundació J.V. Foix publica un nou volum sobre l'autor de *Sol, i de dol* que reconfigura, reinventa i amplia la seva obra. Els últims anys s'han recopilat algunes de les millors entrevistes al poeta (*Oh, si prudent i amb paraula lleugera i Amb mots de ben copsar*), s'ha publicat la correspondència amb Albert Manent, s'ha editat la carpeta amb totes les felicitacions nadalenques que l'autor va enviar als amics (*Ho sap tothom, i és profecia*) i s'ha reeditat el llibre d'articles *Els lloms transparents*.

La proposta d'enguany és tan o més engrescadora que les anteriors. *Noms propis* (Edicions 62, 2019) recull els textos del poeta que Manuel Carbonell va incloure al volum *Sobre literatura i art* (1990), amb l'excepció dels que formen part de la secció *Catalans de 1918*, volum reeditat a Tusquets el 2018. "Els capítols, que abans es presentaven en un ordre aleatòriament foixià, ara els disposem seguint la cronologia objectiva dels autors als quals està dedicat cadascun d'ells", escriu l'editor Jordi Cornudella. Així, el recorregut arrenca amb Ramon Llull i arriba, en l'apartat d'es-

criptors, al jesuïta Ramon Comas, que va debutar com a poeta a la col·lecció l'Óssa Menor amb *Les paraules no basten* (1963). El trajecte d'artistes, més reduït que el literari, comença amb un article sobre Francisco de Goya i acaba amb una defensa de la "irracionalitat concreta" del surrealista Salvador Dalí.

Tres clàssics

Ramon Llull, Jacint Verdaguer i Joan Maragall, vistos per Foix
L'autor que mereix més pàgines de tot el volum és la "figura gairebé mítica" de Ramon Llull, un dels autors fundacionals de la literatura catalana gràcies a *Llibre d'Evast e Blaquerana*, *Lo desconhort* i el *Llibre de meravelles*. "De Llull hom en diu molt de bé... però d'esma", escriu Foix a *La Publicitat* el 1933. En un altre article esmenta l'interès renovat pel "genial polígraf" per part de "solitaris d'avui, això és, joves sensibilitats". A *Llull* desglossa les tres grans passions del mallorquí: "Veritat, Unitat i Catolicitat". Escriu: "Els seus trasbalsos d'amor il·luminen la realitat de clarors celestes. Per això, quan proposa, encerta, i li diuen, a Roma, foll; quan vol persuadir, l'apedreguen; quan estén els braços en abraçada universal d'amor, el titllen, encara, de foll. Divina follia feta de plors d'amor i de rigidesa mental!"

Tria
Hi ha des de clàssics com Llull i Carner fins a Sagarra, Pla, Ferrater i Manent

Robustesa
De la prosa de Verdaguer en destaca la "substància", la "robustesa" i el "ritme"

El volum fa un salt mortal cap als "noms ill·lustres" de Jacint Verdaguer i Joan Maragall. Foix defineix Verdaguer com "el primer Poeta de la nova Catalunya, el primer Restaurador de la llengua literària" i analitza la prosa de l'autor de *Canigó*, elogiant-ne la "substància", "robustesa" i "ritme", que, afegeix, podria "fer pressentir" l'estil d'autors com Joaquim Ruyra i Carles Riba. "Escriu amb mots vius i populars: en estil sovint concís però gens castigat, i harmoniós, amb joiosa profusió de cadències –afirma–. Quan, amb benèvol intenció poètica, alterna el pintoresc amb el familiar, no és mai prosaic ni negligent. No és mai fosc, ni quan en hores fosques els mots s'enferrunyen".

Després de situar-se en un "angle divers" tant de Joan Maragall com d'Eugeni d'Ors, que representen la "representació pura i senzilla" i l'aposta pels "artificis", respectivament, J.V. Foix descriu la mirada lírica maragalliana en aquesta conferència pronunciada el 1961 a l'Institut d'Estudis Catalans: "Ens tornava a una realitat amable on l'immediat es feia flor i perfum i on l'aigua i el cristall reflectien, desentelats, les clarors diürnes, els jocs dels núvols cap al tard o la frisança dels estels en una nit oberta i sense esglai ni basarda".

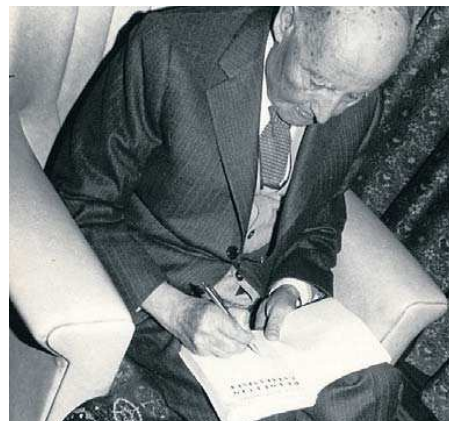
La mirada als coetanis

Riba, Salvat-Papasseit, Pla, Benguerel... i ni una sola dona
Un dels grans models de J.V. Foix va ser Carles Riba. "De tant agusat, talla", el català que feia servir l'autor de les *Elegies de Bierville*. Contraposant-lo amb "l'elegant desimboltura" de Josep Carner, Riba "s'apregonava en un lirisme contingut, i amb mots cremosos estructurava cadascuna de les seves estances amb rígidament, no pas eixuta, expressió verbal". De l'amic i poeta Joaquim Folguera, mort el 1919 –quan només tenia 25 anys– en destaca cinc "dots fresquíssims": "intel·ligència, caràcter, iniciativa, dinamisme, do de gents".

La llista de coetanis que desfilen per les pàgines de *Noms propis* és generosa: hi ha des de Josep Sebastià Pons –de qui Ela Geminada recupera aquest gener la *Poesia catalana completa*– a Agustí Escclasans, Jaume Vicens Vives, Joan Fuster, Carles Sindreu i Albert Manent. Entre la vintena de poetes i narradors es troba a faltar la presència d'escriptors: no n'hi ha ni una. Sorpren el text sobre Josep Pla: "La inèrcia aparent del nostre escriptor, la seva il·lusòria vagabunderia, el seu flair atzarós ençà i enllà de les solanes mairals, la seva solitud en un univers de sons, de perfums i de colors, el seu apregonar per l'univers dels mots i de les imatges, l'inscriuen entre els poetes".

Foix durant el recital que va fer el 1985, als 92 anys, acompanyat de l'editor Jaume Vallcorba. ROBERT RAMOS

El poeta de Sarrià dedicant un exemplar dels seus llibres a casa seva. ARXIU DE LA FUNDACIÓ J.V. FOIX

EL PÚBLIC DEL CINEMA CREIX UN 8 PER CENT

Més de 105 milions d'espectadors van anar al cinema el 2019, un 8% més que el 2018. La recaptació va ser de 624 milions d'euros, un augment del 7%. La quota del cinema espanyol, però, va caure del 17% al 15%.

L'ORFEÓ CANTA NADALES A LA PLAÇA DEL REI

Els cantaires de l'Orfeó Català, el Cor Jove i el Cor de Noies ofereixen avui el tradicional concert de nadesals a la plaça del Rei (19.30 h). Pablo Arraz dirigit els cors, que estaran acompanyats al piano per Pau Casan.

“La veritat sobre Lorca està amagada 20 centímetres sota terra”

Víctor Fernández justifica la denúncia perquè s'investigui on són les restes del poeta

VALÈRIA GAILLARD
BARCELONA

“La veritat sobre Lorca està amagada 20 centímetres sota terra”. El periodista barceloní Víctor Fernández veu més a prop la possibilitat de descobrir d'una vegada per totes on són enterrades les restes mortals de Federico García Lorca després d'haver investigat sobre la qüestió durant deu anys. Fernández integra l'equip que ahir va presentar una denúncia al jutjat d'instrucció de Granada i dues instàncies a la Subdelegació del govern espanyol a Andalusia i a la Delegació del Govern de la Junta d'Andalusia a Granada. Els documents fan referència a les circumstàncies de l'“execució” del poeta i sol·liciten el compliment del deure d'investigació, després de la desaparició dels ossos humans a l'indret on Federico García Lorca va ser “assassinat”. Signa la denúncia Nieves García Catalán, germanastra de la neta del mestre republicà Dióscoro Galindo –assassinat al costat de l'escriptor Federico García Lorca, i dels anarquistes *banderillers* Francisco Galadí i Joaquín Arcollas–, així com Eduardo Ranz Alonso, l'advocat de Víctimas del Valle de los Caídos.

i serveis de la Diputació de Granada. Valdivia Gómez hi explica que va tenir a les mans un fèmur que van trobar els operaris mentre feien obres al parc Federico García Lorca el 1986. “El van trobar on és la font del parc, i fins i tot van posar un distintiu per marcar l'indret”, comenta el periodista. “El problema és que les recerques que s'han fet posteriorment, encapçalades pel ministeri de Justícia, al·leguen que no hi han trobat res, però resulta que l'informe és secret i no han buscat justament sota la font”. D'altra banda, el febrer del 2014 un jardiner va trobar unes restes humanes en una urbanització a Alfacar, on els operaris haurien llençat les que havien trobat al parc el 1986. Segons apunta Fernández, la família de Lorca està disposada a comparar l'ADN de les restes trobades per poder determinar si coincideixen amb les del poeta.

Nieves García Catalán, germanastra de la neta de Dióscoro Galindo, presenta ara la denúncia que compta amb el suport de l'hispanista i expert en la vida de Lorca, Ian Gibson. “Creiem que ara tenim els elements bàsics per denunciar els errors comesos en les investigacions anteriors i demanem que s'excavati tant a la font del parc com a la zona de la urbanització d'Alfacar”, diu Fernández. La denúncia considera que “La mort de Lorca representa el mal humà i cultural que va suposar aquella bogeria anomenada franquisme”. I afegeix: “La societat espanyola no ha tingut encara l'oportunitat de donar sepultura digna a l'andalús més internacional de les lletres espanyoles i andaluses”.

La denúncia representa un capítol més en una llarga i complexa història d'investigació per determinar on són enterrades les restes de l'autor de *La casa de Bernarda Alba*. Un dels elements que presenta la denúncia és l'entrevista que va fer Víctor Fernández el 2019 a José Antonio Valdivia Gómez, diputat d'obres

Un dels textos més recents del volum és el que J.V. Foix va escriure el 1975, als 82 anys, dedicat a Gabriel Ferrater. Comença recordant una tarda de diumenge en què l'autor de *Les dones i els dies* deia que alguns creien que la poesia és “la màgia per la màgia”, i que el poeta és “un màgic desesperançat”. “Vós mateix –afegia Foix– jugueu en alguns escrits vostres amb els mots màgia i misteri, i veniu a suposar que el misteri és un guaita permanent que espia l'arribada de les ombres del màgic i de l'inexplicable com si fossin les de l'Home del Sac amb engrunes d'absolut”.

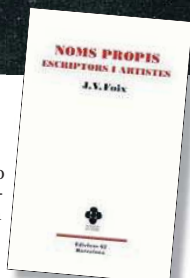
De tots els escriptors homenatjats per Foix al llibre, l'únic que encara és viu és el poeta, traductor i crític literari Enric Badosa –va néixer a Barcelona el 1927–. En aquest cas, Foix comenta el seu primer recull de poemes, *Más allá del viento*, publicat el 1956. “La revelació de n'Enric Badosa com a poeta és més florida que angixosa –escriu, just després de citar el vers “Una oración nos salve de la nada”–. La joia hi és present, i ni el misteri que en melancòliques estances pugna per a enfosquir amb torbadores imatges els senders que menen a les deus vitals, no arriba a exiliar-ne el lector. El pensament hi senyoreja i el sentiment de la certitud; la inspiració mai no hi és depriment i l'ofici sempre és segur”.

Vuit pintors venerats

Entre les ‘negrors’ de Goya i el surrealisme de Dalí

“Per què els surrealistes no s'han incorporat, com a precursor, Goya?”, es demanava Foix en un article publicat a *La Publicitat* el 1935 amb la vocació de desmuntar el tòpic que la seva pintura es limitava a explorar “les negrors hispàniques”. Quan escriu sobre Pablo Picasso aprofita per esmentar “un admirat poeta i quasi vell amic”, Paul Eluard. També dedica textos a Giorgio de Chirico, Josep Gausachs i Josep Obiols, però entre els més inspirats hi ha els que escriu sobre Joan Miró. En Miró “no solament no hi ha cap desviament, sinó que els qui l'acusen d'heretge de la pintura tradicional (...) obliden que la tradició pictòrica, com la literària, no s'ha establert per comunicació d'habilitat manual de pares a fills, sinó, en la seva accepció filosòfica, per «revelació» original”.

A l'hora d'abordar el tàndem integrat per Salvador Dalí i Àngel Planells, és descrivint l'obra “abusivament” daliniana del segon –quasi calçada– que sintetitza millor l'esperit subversiu del surrealisme. “Al nostre entendre –escriu– hi ha una tercera categoria de catalans: els posseïts. Actualment compta amb valors indiscutibles. Potser és el llevat més ric de la generació actual”.

J.V. Foix i Joan Miró durant una actuació del pallasso Tortell Poltrona.

ARXIU DE LA FUNDACIÓ J.V. FOIX

Federico García Lorca en una audició a Radio Stentor durant la seva estada a Buenos Aires l'octubre del 1933. EFE